

Het heeft bestaande g. uitdruk- burgerlijke gedrongen, let dit feit Minister het "orgeschre- dus niet; wet als een et verbod aan den zal, ncht heeft t, die we meentelijke t het recht al: bedee- n wettelijk ar zifs al e wet een leeling het og minder and, nu de sluit en de it is beter n gegeven

oren wijzen n dit wets- rin vastel- etsontwerp het vraag- ld het dan gestichten antirevolu- re, dan zou- ren moeten tering staat stand, dien el met de en, en kan oeverze zij eden haat e het zeker Parlement ljk de be- e de Regee- der praktijk het goede wcht tegen voor elke us heeft in terecht op tting onzer e vrienden ven, in dit loed op de el kwaads

rgete men beginselen dergen, niet uring ligt, te Hierin Bestand. In dank zij zorg voor land geno- minst aan formeerde aap, dat ond heeft, men nood en, dat ze en dit op t van bur- men geen ons, maar t dan ook over reus- den vro- elaten, be- ze, die een aartigheid, n voor de ncer men Kerk en inemen, i weer, hoe Kerk, die rk noemt, n van het e Her- de cijfers statistisch ten se elk s als men aan renten i collecten e cijfers in og droever nagaat, nde Kerk het ge- uitkeering e bereikt, eze Volks- n telt dan lyke tucht et paupen- nder minder an de col- maar deze Vooreerst Diaconieën n van de arijkij niet een reeds le behoort waarloost i ook de of se een en verant- lie ze toch

of wij op de Kerk in geen verbetering gaan. En onwille- d, waarin ren. itoen hij le kerke- dok bij de le vraag- eling en

Overheidsontstand aan arme leden der Kerk veroordeelde men zooveel als men wil. Maar men werpe de schuld daarvan niet op de Overheid, die natuurlijk niets liever zou zien, dan dat haar budget van deze geheele armenzorg ontlaat werd. De schuld ligt bij de Volkskerk, die door haar onverantwoordelijk plichtverzuim de Overheid tot deze maatregelen dwingt.

Dr. H. H. K.

ARMENWET.

Aan de Kerkeraaden, Classen en Synoden der Geref. Kerken in Nederland.

Wetw. en Eerwaarde Broeders.

Bij de Staten-Generaal is door onze Regering een wetsontwerp ingediend, dat, zoo het wet werd, voor het leven onze Kerken van verstrekkende betrekkingen zou zijn. We bedoelen het wetsontwerp tot regeling van het Armenbestuur.

Reeds begint dit ontwerp de aandacht onder Kerkelijke vergaderingen te trekken, maar naar het ons toetschijnt, toch nog niet zoo algemeen als noodig is.

Dit feit, zoowel als het niet geringe gevaar, waarmee het ontwerp ook onze Kerkelijke Armenzorg bedreigt, moge tot verontschuldiging dienen voor de vrijmoedigheid, waarmee wij bij het doen de aandacht naar vergadering op enkele, naar het ons voorkomt zeer ernstige, bezwaren tegen bedoeld wetsontwerp vestigen.

Het ligt naar den aard der zaak niet in onze bedoeling, geheel het wetsontwerp-Heemskerk voor u aan kritiek te onderwerpen. Wij wenschen ons te bepalen tot enkele der bezwaren, die naar ons oordeel van kerkelijke standpunt tegen het ontwerp worden gevoeld, — hoewel wij het kwalijk kunnen verheelen, dat de groote uitbreiding van Staatsbemoeiing met de Armenzorg, gelijk zij in dit ontwerp wordt voorgesteld, ons zeer bedenkelijk toetschijnt.

Ook zullen wij minder ingaan op bezwaren van principieelen dan van practischen aard. Toch mogen wij ook hierbij weder niet verzuigen, dat we met leedwezen hebben opgemerkt, hoe het nieuwe wetsontwerp, evenals de bestaande A-meenwet, de Kerkelijke Armenzorg in de werkelijke regeling van het Armenbestuur opneemt, en zoo ook reeds in art. 2, alinea 3, „instellingen en kerkelijke gemeenten en vanwege de kerkelijke gemeente geregeld en bestuurd“, naast andere, van burgerlijke, particuliere en gemeentelike aard, noemt als instellingen van welstandigheid, welke de wet onderscheidt. Waaraan ontleent de Regering toch wel het recht, wij seggen niet om de publieke positie ook van onze kerkelijke armenzorg te regelen, maar om ook de kerkelijke armenzorg in hare wettelijke regeling van het Armenbestuur op te nemen?

Onleeren dan ook de Kerken, die van Christus' wege tot verzorging der armen roepen worden, daartoe hare bevoegdheid aan de Burgerlijke Overheid of moeten de Kerken in de verzorging harer armen mischelen zelfs als een tak van het Staatsbestuur worden beschouwd? De kerkelijke armenzorg draagt ook te zeer een eigen karakter om, gelijk in art. 2, geschiedt, naast andere instellingen van welstandigheid te worden opgenomen. Met instemming verwijzen we dan ook naar de volgende woorden in *De Standaard* van 30 Maart j.l.: „De Kerken en met haar de Diaconieën moeten van onder het Armenbestuur uit. De Kerk van Christus is een lichaam, waarin broeders en zusters samenleven, die van Christus' wege roepen en gehouwen zijn elkaander ook in zorgelijke omstandigheden bij te springen. Maar met wat men armenzorg noemt, heeft dit niets uitstaande. Wat de Kerk doet, is uitvoeren van een geestelijke liefdedien in de gebondenheid aan het mystieke lichaam van Christus, waarmee de Overheid niets uitstaande heeft. En althoeveel in de wet om deszakegaande verklaringen en mededeelingen aan de Overheid te doen, ontbreekt dan ook die wet en gaat lijnrecht tegen het karakter van Christus' Kerk in.“

Wat nu de meer practische bezwaren betreft, vestigen we allereerst uw aandacht op de wijze, waarop dit wetsontwerp de rechtspersoonlijkheid van de instellingen van welstandigheid regelen wil. Volgens art. 3 zijn Burgemeester en Wethouders verplicht een lijn aan te leggen en bij te houden van de in de gemeente gevestigde instellingen van welstandigheid. En art. 5 zegt, dat een instelling van welstandigheid, welke uitsluitend armenverzorging is of buiten gestichten voortdurend te doel heeft, de hoedanigheid van rechtspersoon heeft, zoodra zij op de lijst is geplaatst. Worden onder de aldaar bedoelde instellingen nu ook onze Diaconieën gerekend en deze als zoodanig door B. en W. op de lijst geplaatst, dan verkrijgen reeds daardoor onze Diaconieën zelfstandig de hoedanigheid van rechtspersoon. Zelfs buiten haar eigen toedoen. En geheel in strijd met onze Gereformeerde kerkelijke opvatting, volgens welke de Diaconieën immers organen der Kerk tot verzorging der armen zijn. Welk 'n bron van voortdurende geschillen tusschen Kerkeraaden en Diaconieën zou dat niet kunnen worden!

Laten we in dit verband ook even mogen wijzen op art. 5, 2e alinea: „afwijking van de akte of de statuten geeft aan het openbaar ministerie de bevoegdheid om bij den burgerlijken rechter de vervallen-verklaring der vereeniging van hare hoedanigheid van rechtspersoon te vorderen.“ Want heeft dit artikel ook betrekking op de Diaconieën, gelijk het geval schijnt te zijn, dan worden deze zelfs letterlijk „vereenigingen“ genoemd, wordt de Kerkenorde als een akte of een statut beschouwd en wordt de Diaconie in de supple naleving van deze onder de controle der Overheid gebracht!

Terwijl volgens art. 6, 2e alinea, de Diaconie zelf verplicht zou kunnen worden haar (huis-houdelijke) reglement aan des armenraad en aan Burg. en Weth. mede te deelen.

Een tweede bezwaar betreft het vastleggen in de wet van de s.g.n. dubbele beoedeling, waarvan op de laatste gehouden Centrale Diaconale Conferentie te Utrecht zoo terecht werd opgemerkt, dat daarvan nauwelijks kwaad genoeg kan worden gezegd. De tegenwoordige armenwet, art. 21, bepaalt, dat een burgerlijk bestuur geen onderdaan aan armen mag verleenen, „dan na zich voor zooveel mogelijk te hebben verzekerd, dat zij dien niet van kerkelijke of bijzondere instellingen van welstandigheid kunnen erlangen, en dan slechts bij volstrekte onvermijdelijkheid.“ „Dubbele beoedeling“, d.w.z. verzorging van éézelde armen tegelijk door de Overheid én door een kerkelijke of bijzondere instelling van welstandigheid, laat de wet volgens tot oordeelen bevoegdheid niet toe. Toch hebben de burgerlijke Arm-

besturen ze in strijd met de wet en tot schade voor de ontwikkeling van de kerkelijke armenzorg, op vele plaatsen toegepast. En thans wil Minister Heemskerk te wettelijk ijken! Wij vreesen daarvan de droevigste gevolgen, gelijk de praktijk in die streken, waar ze thans op ruime schaal wordt toegepast („oral in het noorden van ons land) ons nu reeds die treurige gevolgen voldoende laat zien. Dit schept de verzoeking voor een Diaconie om op die aanvulling van het Burgerlijk Armenbestuur te steunen, hare bijdragen meer en meer in te krimpen, en de verzorging van den arme allengs meer aan het Burgerlijk Armenbestuur over te laten, hare bijdrage als een aanvulling te beschouwen, veel méér dan die van het Burgerlijk Bestuur, en zich voor de vermeendering harer inkomsten steeds minder inspanning te getroosten. En zoo gaat bij toepassing van de „dubbele beoedeling“ de kerkelijke armenzorg licht meer en meer kwijnen en versterven. En zegt men nu, dat onze Kerken selve tegen die verkeerde beschouwing en die verslapping op haar hoede moeten zijn, dan is ons antwoord, dat wij toch eerder te waken hebben, zooveel in ons vermogen is, dat de Overheid niet een stelzel van armenzorg in de wet vastlegge, waardoor onze Diaconieën in een gestadige verzoeking worden gebracht.

En afgedacht daarvan, ook al mochten al onze Diaconieën steeds hoog genoeg staan om daartegen bestendig te waken, toch zullen vele Diaconieën ondanks zichzelf gedwongen worden dien verkeerdte weg der „dubbele beoedeling“ te betreden. Want gelijk de practijk genoegzaam leert, is er te verwachten een vermindering van de offervaardigheid der leden, wanneer deze zien, dat de Burgerlijke Armenbesturen bereid zijn aan te vullen en de armen te geen schade door lijden. Een verwijzing naar den nood der armen als middel tot opwekking der weldadigheid ontbreekt. Daarentegen zal zich krachtig laten gelden de overweging, dat waar wij eerst door onze belastingen in den nood van andere armen moeten helpen voorzien, ook onze armen wel een deel van die belastingen mogen ontvangen. En wat moet een Diaconie, die geen armengevoederen bezit en hare inkomsten gestadig niet verminderen, dan begijnen? De nood dwingt haar tot een weg, dien zij niet op wilde. Ook komt bij het stelzel der „dubbele beoedeling“, volgens het ontwerp, de Diaconie onder gestadige controle en curatele van de Burgerlijke Armenbesturen. Dere zullen voortaan en in laatste instantie te beslissen hebben, hoeveel aan een arme moet worden verstrekt. Welke ruimte wordt er dan zelfs nog gelaten voor een hooger, meer ideelen zin in de diaconale armenzorg? En dat terwijl in de laatste jaren in het algemeen met dankbaarheid een ophoof van de diaconale armenzorg uit hare insinking te constateeren valt!

Voorts brengt het stelzel der „dubbele beoedeling“ voor onze Diaconieën de verplichting mede tot het doen van allerlei mededeelingen welke geheel in strijd zijn met het intiem, meer huishoudelijk karakter van onze kerkelijke armenverzorging. Zelfs is het aan denkenk onderhevig, dat onze Diaconieën wel met toestemming der armen zelf zulke mededeelingen zouden mogen doen. Want 't is niet in naam van de armen, maar van den mededeelenden Hoogepriester in de hemelen, dat de Kerk hare armen verzorgt.

En ten slotte zal het stelzel der „dubbele beoedeling“, gelijk het ontwerp dat huidige, auiding geven tot de grootste onbillijkheid tegen ver de leden onzer Kerken, welke laatste daarvan den invloed in vermindering harer inkomsten ook wel zullen gevoelen. Nog lech in onze Kerken het hoog beeft, dat zij selve van Christus' wege tot de verzorging van hare armen geroepen zijn. Houden wij aan die roeping vast, dan zullen we dat weder in onze ontre gevoelen; want we zullen tevens door onze belastingen in den nood der andere armen, ook van die der ontrouwe Kerken, moeten voorzien. Zoo wordt de plichtsbetrachting in deze gestraft, en wordt een premie gesteld op de nalatigheid. Deze overweging maakt ons nog te meer bezorgd, omdat de Minister volgens art. 30 van het ontwerp naar samenwerking en eenheid wien gestreeft en in de Memorie van Toelichting dit nader aldus verklaart, dat de hulp aan één arme van twee zijden gebooden, in één hand al worden gebracht. De gelegenheid wordt dus geopend, dat der Diaconie een nalatige Kerk de hand wordt gevuld door het Burgerlijk Armenbestuur. Aan al het onrecht, dat aan de Gereformeerde Kerken in financieel opzicht reeds is en nog altijd wordt aangedaan, schijnt dus nog di nieuwe onrecht door het wetsontwerp-Heemskerk te moeten worden toegevoegd, dat wij, die uit beginsel ons groote opofferingen getroosten om onze eigen armen te verzorgen, ook nog wettelijk gedwongen zullen worden door onze belastingen de hand te helpen vullen van die Kerken, die financieel veel sterker zijn dan de onze, vaak overgroote, steeds aangroeiende fondsen beschikken en reeds in allerlei ander opzicht financieel op 'lands schatkist steunen.

Een derde bezwaar van practischen aard heeft betrekking op de mededeelingen, die in dit nieuwe wetsontwerp zelfs in veel grooter getal dan in de geldende Armenwet van de Kerken gevraagd worden: voor den Minister v. Binnonl. Zaken, voor Burg. en Weth., voor de Armenraden of secretarissen van Armenraden, beheerders van registers van inlichtingen en desgevraagd voor bestuurders van andere inrichtingen van welstandigheid. (Art. 6, 7, 12, 13, 48 53). Dat de Kerken in bepaalde gevallen mededeelingen doen, behoort op zichzelf nog niet ongeoorloofd te worden geacht. Maar ten eersten is het de vraag, of al de daar bedoelde inlichtingen steeds mogen worden verstrekt. En ten tweede vragen wij: welk recht heeft de Overheid om zulke mededeelingen van de Kerken zelf, onder bedreiging met niet geringe boeten, te eischen? Of de kerken in bepaalde gevallen inlichtingen zullen verstrekken en zoo ja, welke zij kunnen geven, moet aan de beoedeling der kerken selve worden overgelaten. Ze van haar te eischen op een wijze als weder in dit ontwerp geschiedt, raadt de vrijheid en zelfstandigheid der Kerken aan.

Bovenin vestigen we ook uw aandacht op de o. i. geheel ongemotiveerde verzwaring der boeten (art. 67). Verder zijn de tenuitnemen, binnen welke opgaven moeten worden verstrekt, te kort (art. 12, 53) en de vaststelling van die tenuitnemen te willekeurig (art. 48). Voorts als een arme eens door onkunde, gelijk meermalen geschiedt, buiten de Diaconie om bij een andere instelling aanklopt om steun, zal de Diaconie, al is zij ook bereid om in staat dien arme behoorlijk te verzorgen, en de arme neemt daarna met haar verzorging genoegen, dan zal de Diaconie toch nog aan B. en W. moeten mededeelen tot welk bedrag en in welken vorm zij zal steunen (art. 19). Ja meer nog. Als de

Diaconie een arme behoorlijk verzorgt en de arme meldt zich niet bij een andere instelling om steun aan, dan zal nog de Diaconie volgens art. 12 verplicht zijn bedrag en vorm van de oosterstand aan den secretaris van den armenraad of aan den beoeder van het register van inlichtingen mede te deelen, zoodra eenige instelling of particulier persoon maar de vrijmoedigheid heeft, om bij dien secretaris of dien beoeder inlichtingen omtrent dien arme te vragen. En zelfs wordt naar het schijnt, volgens art. 48 tweede alinea en art. 53 tweede alinea, van de Diaconie gevorderd, dat zij mededeelte naam, woonplaats, datum van geboorte, kerkelijke gezindte en beroep niet slechts van den arme, maar ook van de leden van diens gezin — ook al behooren die leden niet tot de kerk en zijn zij dus niet in het register der leden ingeschreven.

Laten we u ten slotte nog mogen wijzen op ons bezwaar betreffende de Armenraden, welke het wetsontwerp bedoelt in te voeren. De beoefde aan en de wenschelijkheid van zoodanige armenraden kunnen we geheel in het midden laten. Slechts spreken we als ons oordeel uit, dat onze Diaconieën rechtstreeks niet alleen, maar ook zijdelings aan zulke armenraden niet mogen worden vastgekoppeld, maar in de gelegenheid moeten blijven om ook tegenover die corporaties haar volle vrijheid te bewaren. Aan dezen billijken eisch wordt o. i. in het ontwerp-Heemskerk niet genoegzaam voldaan. Want:

1. de armenraden zullen, waar zij worden ingesteld, ten aanzien van het bureau van inlichtingen ook met een dwingende bevoegdheid worden toegerust. (Mem. van Toel. § 6);

2. aan deze armenraden wordt opgedragen om niet alleen op verzoek, maar ook eigen beweging autoriteiten zoowel als besturen van instellingen van welstandigheid en dus ook Diaconieën omtrent alle onderwerpen, bet armenzorg, van raad te dienen en om voorstellen te doen en maatregelen te beramen.

3. en in een enkel geval (art. 51) zullen de Diaconieën zelfs aan het intermediair van de armenraden gebonden zijn.

En de instelling van zoodanige armenraden geeft ons nog te meer oorzaak van ernstige bezorgdheid, omdat nu reeds wordt geklaagd, dat aan de armenraden in het ontwerp te weinig bevoegdheid is toegekend, alsmede omdat naar art. 50 slotalinea, zijn taak bij Koninklijk Besluit tot instelling van een armenraad nader aan worden geregeld.

Ziedaar, Welcww. en Eerw. Broeders, enkele ernstige bezwaren tegen het wetsontwerp-Heemskerk tot regeling van het armenbestuur, op welke wij in 't bijzonder uw aandacht menen te moeten vestigen. Welke de weg is om onze Kerken te vrijwaren van de gevaren, die haar in hare armenzorg door dit wetsontwerp bedreigen, is een vraag, waarvan de beantwoording buiten ons beoedeling ligt. Voor ons is het reeds genoeg, uwe aandacht op bovenge noemde bezwaren te hebben gevestigd.

Wij meenen echter dat voor de Kerken wettelijke plicht, stilzitten zonde zou zijn.

U de onmisbare leiding des H. Geestes toedienende

Uwe Broeders in den Heere Jesus Christus
L. BOUMA, v. d. m. Middelburg.
W. BOUWMAN, v. d. m. Halum.
K. LE CONTE, Goes.
Dr. H. A. VAN ES, v. d. m.
Leeuwarden.
K. FERNHOUT, v. d. m. Utrecht.
F. A. v. d. HEIJDEN, v. d. m.
Oudshoorn.
J. J. MIEDEMA, v. d. m. Groningen.
H. A. MUNNIK, v. d. m. Fijnaart.
W. B. RENKEMA, v. d. m. Reukum.
R. J. W. RUDOLPH, v. d. m. Leiden.
C. L. F. VAN SCHILVEN, v. d. m. Wageningen.

Officiële Berichten.

De algemeene vergadering van het Geref. Traktatgenootschap „Filippus“ zal D.V. gehouden worden te Gouichem op 8 Juni 1911 (Pinksterweek).

Punten voor het agendum kunnen tot 10 Mei worden ingezonden bij den secretaris J. ter Burg te Wolgave.

De Particuliere Synode voor Noord Holland zal gehouden worden te Etjam op Woensdag 21 Juni. Aanvang v.m. 10 uur. Opgeve voor het agendum te zenden aan D. v. d. Mast.

De classis Goes heeft in hare vergadering van 8 April j.l., bijgestaan door de deputaten der Particuliere Synode, peremptoerlijk geëxamineerd en met alle stemmen toegelaten tot dien Dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. kerken den heer H. Lanning, beroepen Pred. te Baarland.

Namens de classis:
R. J. VAN DER VEEN, h. t. scriba.
Goes, 8 April 1911.

Particuliere Synode van Utrecht.

Dese zal D.V. gehouden worden te Zeist in het Oosterlokaal (Siotlaan) op Woensdag 14 Juni a.s. Punten voor het agendum gelieve men te zenden aan eersteondergeteekende vóór 17 Mei a.s. Namens de roepende kerk van Zeist:

W. VERHOEF NEN., praesid.
H. v. d. LAAN, scriba.
Zeist, 14 April 1911.

Classis Axel.

Opgaven voor het agendum der classisale vergadering, die D.V. 18 Mei e.k. zal gehouden worden, worden ingewacht vóór 1 Mei a.s. bij den raad der Geref. kerk van Zamsing.

J. KORTEN, scriba.

Buitenland.

Frankrijk. Priesters-werklieden Gipsy Smith te Parijs.

Vele priesters der Roomsche kerk lijden ten gevolge van het missen van het staatsactement gebrek. De bisschoppen hebben het bestuur over datgene wat de s.g. „Cultuspenning“ opbrengt, zoo ingricht, dat rijkere diocesen arme helpen; maar het bedrag van deze vrijwillige bijdragen blijkt niet voldoende om eenigszins in de behoeften te voorzien. Dat wij hierin niet overdriven blijkt uit het feit, dat er onlangs

in de Roomsche bladen een advertentie stond, waarin de geloovigen verzocht werden, die priesters welke door den nood gedrongen in handenarbeid een bijverdienste zochten, te helpen, door te koopen wat zij gefabriceerd hadden. Er is zelfs een „Alliance des pères ouvriers“, een bond van priesters-werklieden, gevormd, die zich ten doel stelt, zijn leden het verkoopen van het werk hunner handen gemakkelijk te maken. De *Univers* schrijft hierover: „Priesters als arbeiders! Zeker, ook de Heere Jesus arbeide, en de apostel Paulus maakte met zijn handen matten en tentlinnen. Maar als priesters handenarbeid moeten verrichten; wanneer priesters gedwongen worden een ambacht uit te oefenen om te kunnen leven, en dit nadat het Christendom 19 eeuwen heeft bestaan, in een maatschappij die aan de Kerk hare beschaving te danken heeft, in Frankrijk, de oudste dochter der Kerk, dan is dit gruwelijk te noemen.“

Ook lijdt de Roomsche kerk in Frankrijk niet minder, doordat het aantal jongelieden, dat die Kerk dienen wil, gestadig vermindert. Of dit in verband staat met het feit, dat de Roomsche geestelijken zoo slecht bezoldigd worden, kunnen wij niet beoordeelen. Zeker is de verwachting, dat de Roomsche kerk in Frankrijk, na het verbreken van het Concordaat, een tijperk van nieuwen bloei zou tegemoet gaan, niet vervuld.

De bekende Engelsche evangelist Gipsy Smith heeft eenige samenkomsten in Parijs geleid. Hij heeft meetings voor Engelsen en sprak daarbij Engelsch, en hij sprak ook voor Fransen in de Engelsche taal, waarbij hij door den predikant Saillies werd vertolkt. Bij een samenkomst in de St.-Espritkerk, de voornaamste kerk der Gereformeerden, waren 1000 menschen opgekomen; 3 à 400 konden geen plaats vinden, en begaven zich naar de Wesleyaansche kerk, waar zij werden toegesproken.

In de maanden Mei en Juni wil te Parijs de tentzending werken. De tent, die ongeveer 1200 personen kan bevatten, zal geplaatst worden in een centrum van publieke verzamelingsplaatsen. Er worden samenkomsten gehouden, om te bidden dat van deze arbeid zegen zal uitgaan. Wie zou niet wenschen dat deze geboden verworden werden!

Ceylon. De oude Gereformeerde kerken van Ceylon.

De zendeling J. Banninga, die in Zuid-Indië werkt, heeft Ceylon bezocht en was daarbij de gast van den predikant William Sociat, die de Hollandische gemeenten van Colombo en zuidelijk Ceylon dient. Het verslag dat hij van zijn bezoek geeft, komt op het volgende neder.

De Woldendaal coöperatie van Colombo is het hoofd van de oudste Protestantische kerk in het Oosten. Zij werd in 1642 geïnstaluterd en heeft zich sedert dien tijd voortdurend weten te handhaven. In de notulenboeken worden de joodsbedieningen en de namen van hen die belijden des geloofs afdelen, van dien tijd tot op heden vermeld. In 1749 werd een nieuwe kerk gebouwd omdat de oude bouwvallig geworden was. Het is een groot, statig gebouw, waarin plaats voor 1200 menschen gevonden wordt. Het heeft den vorm van een Grieks kruis met een hoogen boogvoetstuk in een van de hoeken van het gebouw; banken voor den gouverneur en voor de onderlingen en de diakenen zijn van hooge rugge voorzien.

De Hollandische kolonie in Ceylon was vroeger talrijk en verkeerde in een bloeienden toestand. Het spreekt wel vanzelf, dat sedert Ceylon aan Engeland mocht afgestaan worden, het Hollandsch element op dat eiland ging verminderen. Toch bleek het bij de jongsgevolgtelling, dat nog 3300 „Burgers“ (zo worden de afstammelingen der Hollanders genoemd) op Ceylon aanwezig zijn. Zij worden geroemd van wege hunne maatschappelijke denngen, zoodat velen hunner verantwoordelijke betrekkingen bekleeden, terwijl ook velen tot de klasse der geleerden behooren. Allen blijven hun kerk aanhangen. Zij die ver van Woldendaal al wonen, komen toch één- of tweemaal in het jaar ter kerk om hunne kinderen te laten doopen. Vooral wordt Kerstmis daarvoor uit gekozen. Bij het einde van den dienst ontmoeten dan de vrienden en broeders elkander.

Onder de interessante dingen van vroeger jaren vindt men het oude zilveren Avondmaal stel en het zilveren Doopbekken. Zij werden geschenken door rijke leden der kerk; en werden minstens een eeuw lang door de gemeente gebruikt. Zij, die ten avondmaal gaan, zitten allen samen aan één groote kruisvormige tafel in het midden der kerk. De predikanten en onderlingen zitten aan het hoofd der tafel, en de diakenen deelen brood en wijn rond. Bij het Paascheest wordt er openbare belijdenis des geloofs afgelegd, waarbij gewoonlijk een 75 personen tot het H. Avondmaal worden toegelaten.

Men vindt in Colombo vier plaatsen van samenkomst, doch de kerk is één gebleven, slechts één kerkeraad regert de Hollandische Gereformeerde kerk van de hoofdstad van Ceylon.

Voorts betoogt de zendeling Banninga, dat de Hollandische Gereformeerden op Ceylon goed zouden doen, met contact te zoeken met een kerk van denzelfden vorm van kerkregering en leer in Europa of Amerika. De kerk die het naat komt bij de Hollandische kerken op Ceylon is, volgens *De Hope*, de Gereformeerde kerk van Amerika. Zoodat de „Collegiate Church“ van New-York als de „Collegiate Church“ van Colombo werden vroeg in de 17de eeuw geïnstaluterd door de classis van Amsterdam. Zij zijn in den volsten zin zusterkerken en dus moet de oude bond van gmeenschap weer hersteld worden meent, *Dr. Hope*. Wij zijn echter van gevoelen, dat de band der gemeenschap eerst met de moederkerk in Nederland moet hersteld worden; een moeder is toch nader dan een zuster.

Gemengd Nieuws.

Dezer dagen verscheen het jaarboekje van de Engelsche Staatskerk, waaruit bleek, dat zij in het jaar 1910 bijna 95 miljoen guldens heeft saamgebracht voor verschillende kerkelijke zaken en geestelijke doeleinden. In tegenstelling met hetgeen men bijna overal elders hoort, kon in dit jaarboekje vermeld worden, dat het aantal candidaten tot den Heiligen Dienst vermeerderde, terwijl jongelieden in toenemend aantal zich voor dien dienst voorbereiden.

In het blaadje *Without the Camp*, het Engelsche orgaan van de zendung onder de melaatschen, wordt gesproken over de ongenesigheid van lijders aan melaatschheid, om hunne kinderen die niet angstacht zijn, aan Christelijke inlichtingen af te staan. Wanneer zij vermaand worden om de kleinen uit het besmette kamp weg te zenden, zijn zij er niet toe te vinden. Toen een officier van gezondheid van het Engelsche leger eenige melaatschen te Ellichpur daarover aansprak, luidde het

antwoord: „Wij zijn melaatsch, waarom zouden onze kinderen ook niet melaatsch zijn?“

Robert Raikes, de stichter der Zondagschool. Den 1den April van dit jaar was het honderd jaar geleden, dat Robert Raikes van Gloucester, de stichter van de Zondagschool, stierf. Op zijn graf, in een kerk van de stad waar hij geboren werd en stierf, werd een gedenksteen geplaatst, waarop slechts weinige sobere woorden voorkomen die Raikes betreffen, doch waarin de woorden zijn gegrift die Job tot Bildad den Shuheet sprak, welke luiden: „Als een oor mij hoorde, zoo hield het mij gelukzalig; als een oog mij zag, zoo reukte het van mij. Want ik bevrijdde den ellendige die riep en den wees, en die geen helper had; de zegen desgenen die verloren ging, kwam op mij, en het hart der weduwe deed ik vroolijk zingen.“ (Job 29: 11-13).

WINCKEL.

Voer Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

VI.

IN DEN VERREDE.

Dat men over een tocht naar het Oosten zoo oordeelde, was niet onbegrijpelijk. Daaraan waren, als gezegd, allerlei gevaren verbonden en geen geringe.

In de middeleeuwen was dit zelfs in bijzonder mate het geval, en gaf aanleiding tot de kruistochten. Uit dien tijd dagteekent, naar men wil, 't spreukwoord: „Om zeep gaan.“ Met die zeep wordt bedoeld zeep uit Jeruzalem, die oudtijds in de geneeskunst zeer beroemd was. Haar te gaan halen, was echter zóó gewaagd, dat de uitdrukking ongeveer dezelfde betekenis kreeg als: „Om het leven komen.“

Nu was dit in den tijd waarvan wij hier spreken, wel anders geworden, maar toch duurde de reis nog altijd heel lang, verscheiden maanden, en had ook nog andere bezwaren dan de ontzettend hooge kosten. Deze laatste kwamen vooral daartuit voort, dat men, om in het Oosten veilig te reizen en niet uitgeplunderd te worden, telkens een gewapend geleide noodig had, wat zeer kostbaar was. Maar tevens werd de reiziger bedreigd door stormen op de zee, door roovers te water en te land, door vijandige menschen en wilde dieren.

Wij kunnen ons moeilijk zulke tijden voorstellen. Toch hebben de menschen van toen zich er niet door laten ontmoedigen.

We weten b.v. hoe in denzelfden tijd waarvan we hier spreken, ook een koopman te Londen lust kreeg om een reis naar het Heilige Land te doen. Hij volbracht ook zijn voornemen, doch geraakte in het Joodsche land in groot levensgevaar. Een leeuw vermoede zich namelijk plotseling op zijn weg en dreigde den koopman te verscheuren. Doch de Heere God bewaarde den reiziger, die nog als door een wonder werd gered.

Toen hij nu veilig en wel weer in Engeland was teruggekeerd, gevoelde hij zich vervuld van iof en dank aan God voor zijn gelukkige reiding. Daarom nam hij een sekere som gelds en bepaalde, dat elk jaar in een kerk over zijn uitredding zou gepredikt worden, en wel op den verjaardag daarvan. Uit de rente van het geld zou voor de preek worden betaald. Die preek moesten ook gehouden worden, al was hij zelf reeds gestorven.

Zoo is ook werkelijk geschied. Nog altijd wordt jaarlijks te Londen de preek gehouden, welke men de „Leenenpreek“ noemt. Of het er vol bij loopt weet ik niet, doch we zien dat er wel reden was om een tocht naar Jeruzalem niet licht op te vatten.

Toen eenmaal tot de reis besloten was, werden groote voorbereidingen gemaakt. Men kon toen maar niet zoo als nu, een plaatskaart nemen voor Alexandrië in Egypte b.v. De heer Knobel en zijn vrouw zouden met den reiziger naar Venetië gaan. Daar lagen altijd schepen die op de Levant voeren, d. i. Turkije en Griekenland. Op zulk een schip kon men dan plaats bespreken naar het Oosten. Op reis werden meestal de Ionische eilanden aange-daand, die toen aan de republiek Venetië behoorden; verder eenige Grieksche plaatsen en eilanden en eveneens Turkische (wat wij nu Griekenland noemen, stond onder Turksch gezag). Dan ging de reis verder zuidwaarts meestal naar Egypte, van waar men het Heilige Land bereikte. Hij zult wel zeggen dat dit een omweg was, maar eigenlijk Palestina heeft slechts één haven n.l. Jaffa of Joppa en die is nog ver van veilig. 't Was veel gemakkelijker uit Egypte het land Kanaän te bereiken.

De beide dochters konden beswaarlijk de groote reis meemaken, hoe gaarne de ouders dit ook zouden gewild hebben. Waren er geen dringende redenen geweest, dan zouden de laatste zelf niet zijn gegaan. Zij hadden echter bloedverwanten in Saksen van waar zij, gelijk wij weten, zelf indertijd gekomen waren. De meisjes zouden dus bij de familie in Saksen verhoeren, zoo lang de ouders afwezig waren, dat kon naar men berekende hoogstens een jaar zijn. Of dit uitkwam zullen wij zien.

Intusschen hielden de lessen op het heerenhuis op, tot groote spijt van Christina, die er steeds met lust aan deelgenomen.

BRIEFWISSELING.

V. K. te G. L. U. w. brief in orde ontvangen. G. te K. De boeken der Macabees behoren tot de zogenaamde Apocriefe, die ge in oude Statenbijbels tusschen het Oude en het Nieuwe Testament vindt. Er staat zeer terecht echter een waarschuwing bij om deze boeken niet op een lijn te stellen met de Kanonieke, die den Bijbel vormen.

De Macabeesche boeken, drie in getal, bevatten echter volstrekt niet de geschiedenis, (waarover de Schrift zwijgt) van het Joodsche volk, van 400 vóór Christus tot het jaar 1. In dien tijd had men geen nieuwe Godopenbaring omtrent den komende Verlosser. De Macabeesche boeken nu vermelden alleen den opstand, door welken de Joden zich vrij wochten van de overheersching der Syriërs onder welke zij ongeveer 200 jaar vóór Christus waren gekomen.

Om een vrij volledig overzicht te hebben van de 400 jaar hierboven aangeduid, kan men terecht bij Flavius Josephus. Dat was een Joodsch geschiedschrijver, die kort na Christus leefde en die ons ook den ondergang van Jeruzalem verhaalt. Over het laatste gedeelte der 400 jaar kan men ook bij andere oude schrijvers wel iets vinden. Een zeer goed overzicht van een en ander geeft het boek „Geschiedenis der Israëlieten“ enz. door T. M. Looman.

HOOGENIEKE.